

İmam Gazzâlî
Nefsani İsteklerin
Kırılması

Çeviri: Mustafa Nalbat

SUFI
KİTAP

İKİ ŞEHVETİN KESİLMESİNE DAİR

-Bu Mühlikât Bölümünden Üçüncü Kitaptır-

Rahmân ve Rahim Olan Allah'ın Adıyla

Büyüklik ve yüceliğinde tek, kendisine hamd edilmeye, kutsanmaya, güzel isimleriyle anılmaya, eksik ve noksan sıfatlardan arındırılmaya lâıyk, hükümlerinde ve yaptıklarında daima âdil, nimetlendirdiği ve eksikliğini giderdiği şeyler konusunda fazlıyla daimi, bütün verdiklerinde ve kesintisiz sunduklarında kuluna hıfzıyla kefalet eden, kulunun istediği ve arzuladığı şeyler gerçekleşinceye kadar kulunu nimetlendiren Allah'a (c.c) hamd olsun. O ki kulunu doğru yola hidayet eder. Onu öldürür ve diriltir. Kulu hasta olduğunda onu iyileştirir. Zayıflayıp güçsüzleştiğinde onu güçlendirir. Onu ibadete muvaffak kılar ve ondan razı olur. Kulunu doyurur ve susuzluğunu giderip onu helak olmaktan korur. Yeme ve içme konusunda onu öldüren ve helak eden şeylerden korur. Kuluna az ile kanaat etmeyi mümkün kılar. Hatta kula kast etmiş şeytanın kulda dolaştığı kanallar daralınca kadar onu kendisine yaklaştırır. Kulunu kendisine yaklaştırmakla kula düşmanlık eden nefsin şehvetini kırar. Böylece kul nefsin şehvetinden sakınır, rabbine ibadet eder ve ondan korkar. Bütün bunlar kuluna zevk aldığı ve arzuladığı şeyleri yapmak için imkân vermesinden, güdülerini harekete geçiren, güçlendiren kendisiyle müptela olup imtihan edildiği bütün bu şeyleri çoğaltmasından sonra olur. Böylece kulun arzuladığı ve sakındığı şeylerden nasıl etkilendiğine, emirlerini nasıl yerine getirdiğine, yasaklarından nasıl kaçındığına, ibadet-

lerde nasıl ısrar ettiğine ve kendisine isyan etmekten nasıl kaçındığına bakar.

Salat, Allah'a (c.c) olan yakınlığını arttıran, makamını yükselten ve onu yücelten bir dua olarak kulu, nebisi ve resulü olan Hz. Muhammed'in (s.a.v) ve ailesinden, neslinden ve akrabalarından sâlih olanların, ashabından ve tâbilerinden seçkinlerin üzerine olsun.

Hamdele, besmele ve salveleden sonra, âdemoğlu için helak edicilerin en büyüğü midenin şehvetidir. Çünkü midenin şehvetinden dolayı Âdem ve Havva (a.s) daimi diyarlarından değersiz ve yoksulluğun diyarına çıkarıldılar. Çünkü ağaçtan nehy edilmişlerdi. Ancak şehvetleri onlara galip geldi ve o ağaçtan yediler. Sonunda hataları kendilerine ayan oldu. Mide, şehvetlerin kaynağı, hastalıkların ve afetlerin ortaya çıktığı yerdir. Çünkü fercin şehveti ve kadınla birleşinceye kadar ona arzunun yoğunluğu midenin şehvetine tabi olur. Sonra yeme ve kadınlarla beraber olma şehvetini makam ve mal konusundaki şiddetli şehvet takip eder. Mal ve makam konusundaki şehvet ise kadınlarla birleşme ve yeme, içme konusunda rahatlığa sebep olur. Sonra mal ve prestij bolluğunu hoppa davranışlar, didişmeler ve kıskançlıklar takip eder. Sonra mal ve makam şehvetinin arasında riya afeti, övünme belası, çoklukla gururlanma ve kibir meydana gelir. Sonra bütün bu şehvetler nefrete, kıskançlığa, gazaba ve düşmanlığa dönüşür. Daha sonra bu kötü huylar, sahibini fuhşa, kötülüğe ve ahlaksızlığa götürür. İşte bütün bu kötülükler midenin ihmal edilmesinin semeresi ve tıka basa doldurulmuş, doyurulmuş mideden meydana gelen belalardır.

Şayet kul riyazetle nefesine boyun eğdirip, kendisinde şeytanın gezip dolaştığı kanalları daraltırsa Allah'a (c.c)

ibadet etme imkânını bulur. Azgınlığa ve mideyi tıka basa doldurma yoluna gitmez. Bu durum onu dünyaya dalmaktan, dünyayı ahirete tercih etmekten alıkoyar ve dünya için çaba harcamaktan da kurtarır.

Karnın şehvetinin afeti bu derece büyüyünce ona karşı uyarmak, sıkıntılarını açıklamak, onunla mücadele yolunu izah etmek, buna teşvik edip fazileti konusunda tembihte bulunmak ve böylece midenin şehvetine tâbi olan fercin (tenasül uzvun) şehvetini de açıklamak vacip oldu.

Biz bunu Allah'ın (c.c) yardımıyla, açlığın faziletinin beyanı, açlığın faydaları, sonra yiyecekleri geciktirip azaltmak suretiyle karnın şehvetini kırma konusunda riyazetin usulü, sonra açlığın hükmünün ve insanların hallerinin farklılığına göre açlığın fazileti, şehvetin terki konusunda riyanın açıklanması, fercin şehveti konusundaki sözler, sonra evliliği terk etmesi ve yapması konusunda müridin üzerine düşenlerin açıklanması, göz, ferç ve karnın şehvetine muhalefet eden kimsenin faziletinin beyanı başlıklarının bir araya getirdiği fasıllar halinde yapacağız.

Açlığın Fazileti ve Tokluğun Kınanmasının Beyanı

Hız. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu: Açlık ve susuzlukla nefsinizle mücadele ediniz. Çünkü nefisle mücadele konusundaki mükâfat Allah'ın (c.c) yolunda mücadele edenin mükâfatı gibidir. Öyle ki Allah'a (c.c) açlık ve susuzluktan daha sevimli gelen bir amel yoktur.

İbnu Abbas şöyle dedi: Hız. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu ki karnını dolduran kimse semanın melekûtuna giremez.

Hız. Peygamber'e (s.a.v) şöyle denildi: Ya Resûlullah insanların en hayırlısı kimdir? Hız. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu: *Yemesini ve gülmesini azaltan ve avretini örten şeyle yetinen kimsedir.*

Hız. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu: *Amellerin efendisi açlık ve gösterişsiz elbiseyle nefsi kırmaktır.*

Ebu Said el-Hudrî Hız. Peygamber'den (s.a.v) şöyle nakletti: *Giyinin ve midelerinizin yarısıyla yiyip için çünkü böyle yapmak nübüvvetten bir cüzdür.*

Hasan Basrî de (r.a) Hız. Peygamber'in şöyle buyurduğunu söyledi: *Kıyamet gününde Allah'ın yanında sizden makam bakımından en yüce olan, en uzun süre aç kalan ve eksik, noksan sıfatlardan münezze olan Allah (c.c) hakkında tefekkür edendir. Allah (c.c) katında sizden kendisine en çok buğz edilen çok yiyip, içip uyuyandır.*

Şöyle rivayet edildi: Hız. Peygamber (s.a.v) zorunluluk olmadığı halde yemek yememeyi tercih ederek aç kalıyordu.

Hız. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu: *Allah (c.c) dünyada yemesini ve içmesini azaltan kimseyi meleklere överek şöyle diyordu: Kuluma bakın, dünyada onu yemek ve içmekle imtihan ettim. Ancak kulum yeme ve içmeye karşı sabretti ve onları terk etti. Şahit olun ey meleklerim. Ben onların ağızlarına koyduğu her bir lokmayı cennette derecelere çevirdim.*

Hız. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu: *Çok yiyip içmek suretiyle kalplerinizi öldürmeyin. Kalp ekin gibidir. Ekin üzerine su dökülmesiyle, kalp de çok yiyip içmekle ölür.*

Hız. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu: Âdemoğlu karından daha kötü bir kap doldurmadı. İnsana ayakta kal-

ması için birkaç lokma yeter. Şayet ille de yemek istiyorsa o zaman midesinin üçte birini yemeğine, üçte birini içeceğine ve üçte birini de nefes alıp vermesine ayırsın. Usame b. Zeyd ve Ebu Hüreyre'nin uzun hadisinde açlığın fazileti üzerinde durulmuştur. Bu hadiste açlık hakkında şöyle denildi: Kıyamet gününde insanların Allah'a (c.c) en yakın olanı dünyada açlığı, susuzluğu ve hüznü uzun olandır. Sâlih dindarlar, görüldüklerinde tanınmazlar. Gizlendiklerinde kaybolmazlar. Yeryüzüne ait bazı izler (toz, kıyafetleri) sayesinde tanınırlar. Semanın melekleri onları kuşatmıştır. İnsanlar dünya ile nimetlendiler. Onlar Allah'a (c.c) ibadet etmekle nimetlendiler. İnsanlar yumuşak yataklarda yattılar. Onlar alınları ve dizleri üzerine (secde halinde) yattılar. İnsanlar nebilerin amellerini ve ahlakını kaybettiler. Nebilerin amellerini ve ahlakını sâlih kullar korudular. Arz onları kaybettiğinde ağlar. Allah (c.c) onlardan birisinin olmadığı her beldeyi helak eder. Köpeklerin bir laşenin başında mücadele ettikleri gibi dünya için birbirleriyle mücadele etmediler. Arpa yediler. Tüylü tozlu hırka giydiler. İnsanlar onları gördüklerinde, onlarda hastalık olmadığı halde onları hasta zanneder. Onlar hakkında şöyle söylenir: "Kafaları karışmış bunların, akılları var ama onu kullanmıyorlar." Fakat toplum onların yanında dünyayı değersizleştiren Allah'ın (c.c) emrine kalpleriyle baktıklarında onları dünya ehlinin yanında akıl olmaksızın yürüdüklerini görürler. İnsanlar akıllarını kaybettiğinde onlar akıllı davranırlar. Onlar için ahirette büyük bir şeref vardır. Ya Usame eğer onları herhangi bir belde gördüğünde bil ki onlar o beldenin ehli için güvenlik garantisidir. Allah (c.c) onların içinde bulunduğu herhangi bir topluma azap etmez. Yeryüzü onlarla mutlu ve sorunsuzdur. Cebbâr (çokça güç kullanan)